

Gönderiliş Tarihi: 09/12/2019
Kabul Tarihi: 23/12/2019
ORCID 0000-0001-8809-7043

ULUSLARARASI EĞİTİM STANDARTLARININ (IES) GENEL ÇERÇEVEDE DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÜLKEMİZDE ETKİNLİĞİNİN TARTIŞILMASI

Tuba DERYA BASKAN¹

ÖZ

Küreselleşme ile birlikte meydana gelen standartlaşma kavramı, muhasebe eğitiminde standartlar olarak da uygulamada yerini almaktadır. Bu çalışmanın amacı, uluslararası muhasebe eğitim standartlarının kavramsal çerçeve de incelenmesi ve uygunluğunun tartışılmasıdır. Bu kapsamda uluslararası muhasebe eğitim standartları incelenerek, ülkemizde uygulanan eğitim standartları ile uyum sürecindeki açıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada ülkemizde, mesleki beceriler ve mesleki yetenek ve yeterliliğin ölçülmesi standartlarının tam olarak uygulanamadığı, bir takım düzenlemeler ile uygulanabileceği yönünde sonuca ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Eğitim Standartları, Muhasebe Standartları.

Jel Kodu: M40-M41

EVALUATION OF INTERNATIONAL EDUCATION STANDARTS (IES) IN GENERAL FRAMEWORK AND DISCUSSION OF EFFECTIVENESS ON OUR COUNTRY

ABSTRACT

The concept of standardization that occurs with globalization takes its place as standards in accounting education. The concept of standardization that occurs with globalization takes its place as standarts in accounting education. The aim of this study is to examine the international accounting education standarts in a conceptual framework and to discuss their suitability. In this context, international accounting education standarts were examined.

Key Words: International Education Standarts, Accounting Standarts,

Jel Codes: M40-M41

---

¹Dr.Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi-İİBF-İşletme Bölümü, e-mail: tbaskan@kku.edu.tr- tdbaskan@gmail.com

1. GİRİŞ

Dünyada ticaretin hızla küreselleşmesi ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler sonucu ortaya çıkan şeffaflık ve güven sorununu ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası geçerliliğe sahip ortak bir muhasebe standardı oluşturulması gündeme gelmiştir. Bu kapsamda 1973 yılında kurulan Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee) finansal tablolarda yer alan bilgilerin anlaşılabilirliğini ve şeffaflığını artırmak amacıyla muhasebe standartları hazırlamıştır.

Uluslararası muhasebe standartları yayımlamak amacıyla 2001 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASB), Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standard Board)'na dönüştürülmüştür. Uluslararası muhasebe standartlarının uygulamasının artması; bilgi kullanıcılarının daha yüksek kaliteli bilgiye sahip olmasını sağlayarak ülke ekonomisinin gelişimine ve büyümesine ve bilgilerin hesap verebilir olmasına önemli bir düzeyde katkı sağlamaktadır (IFAC,2019).

Uluslararası muhasebe standartlarının yaygın olarak kullanılmasına başlanması ile uluslararası muhasebe eğitim standartlarının belirlenmesi önemli hale gelmiştir. Bu amaçla Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC: International Federation of Accountants)'un öncülüğünde Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB: International Accounting Education Standard Board) kurulmuştur.

Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB)'nin temel amacı, muhasebe mesleğinin gelişmesini sağlamak ve muhasebe meslek mensuplarının almış oldukları eğitimlerin kalitesini artırmaktır. Muhasebe eğitim standartları ile muhasebe alanında tutarlılık ve eşitliği sağlayabilmek için uluslararası geçerliliğe sahip, ortak bir muhasebe dilinin oluşturulması amaçlanmaktadır. Oluşturulan bu eğitim standartları ülkelerin kültürel yapıları, sosyo ekonomik durumları, muhasebe uygulamalarında geçerliliği kapsamında değerlendirilecektir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB) tarafından 2005 yılında muhasebe eğitim standartları yayımlanmaya başlanmış ve 2008 yılı itibarı ile tamamlanarak standartlar yürürlüğe girmiştir. Standartlar zaman içerisinde geliştirilerek 2015 yılında sekiz adet standart uygulamaya konulmuştur. İlk dört standart meslek mensubu adayları ile, sonraki üç standart meslek mensup adaylarının eğitimi sonrası ile ilgili son standart ise denetim ile ilgilidir (Can ve Demirci, 2016:320). Oluşturulan bu standartlar:

- **IES 1: Muhasebe Eğitim Programına Giriş İçin Gereken Şartlar:** Profesyonel olarak muhasebe eğitim programına katılabilmek için gerekli koşulları belirleyen standarttır.
- **IES 2: Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriği:** Profesyonel muhasebe mesleğine mensup kişilerin alması gereken bilgi içeriğini belirleyen standarttır.
- **IES 3: Mesleki Beceriler:** Profesyonel muhasebe mesleği için gereken becerileri açıklayan standarttır.
- **IES 4: Mesleki Değerler, Etik ve Davranışlar:** Profesyonel muhasebe mesleğinde uygulanması gereken etik değerleri ve davranışları açıklayan standarttır.
- **IES 5: Uygulama Tecrübesi:** Profesyonel muhasebe mesleğini icra edenlerin kazanmaları gereken pratik eğitim kazanımları açıklayan standarttır.
- **IES 6: Mesleki Yetenek ve Yeterliliğin Ölçülmesi:** Staj sonrası profesyonel muhasebe mesleğine giriş gerekli mesleki yeterlilik ve yetkinliklerinin ölçülmesi ile ilgili bilgileri içeren standarttır.
- **IES 7: Sürekli Mesleki Gelişim:** Muhasebe mesleğinde uzman yetkililerin mesleki açıdan sürekli öğrenmelerini ve gelişmelerini sağlamak amacıyla yapmaları gerekeni anlatan standarttır.
- **IES 8: Profesyonel Denetçiler İçin Gerekli Yeterlilik Şartları:** Denetçinin sağlaması gereken koşullar ve sahip olması gereken becerileri açıklayan standarttır.

Bu standartların amacı, muhasebe eğitimde meslek mensuplarının eğitim seviyelerinin tek düzeyde olmasını sağlamak, eğitim programlarının kapsamının belirlenmesi, gelişmesi, eğitim

alanındaki değişimlere ayak uydurmaktır. Diğer taraftan muhasebe meslek etiği ilkeleri ve davranışları da belirlenerek tekdüzelik sağlanmaya çalışılmaktadır.

3. LİTERATÜR

Ulusal ve uluslararası alanda yapılan literatür incelemesi sonucunda; Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları (IES) konusunda yapılmış pek çok çalışma mevcuttur.

Bu kapsamda yapılan çalışmalardan biri olan Zaif ve Ayanoğlu (2007)'nin yaptığı çalışma, iki aşamadan oluşmakta olup ilk aşamada muhasebe eğitiminin yararlarını uluslararası çalışmaları açıklamaya çalışmışlar, ikinci aşamada ise Türkiye'de işletme bölümlerinde verilen muhasebe eğitiminin yeterli olup olmadığını kredi ve ortalama ders yöntemlerini kullanarak belirlemeye çalışmışlardır. Zaif ve Ayanoğlu kredi akreditasyon çalışmalarının yapılmasına ve muhasebe ve finansman bölümlerinin açılmasına yönelik çalışmalar yapılması tespitinde bulunulmuştur.

Uluslararası eğitim standartlarının öneminden bahseden Saville (2007) yapmış olduğu çalışmada, profesyonel muhasebecilerin yetiştirilmesi için verilen muhasebe eğitimlerinin uluslararası kriterlere sahip olması gerektiğinden bahsetmiştir. Bir diğer çalışmada da Özbirecikli (2007) Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)'nın yayımlamış olduğu uluslararası muhasebe eğitim standartlarını ana hatları ile açıklamayı amaçlayan bir çalışma yapmış ve ayrıntılı bir şekilde IFAC tarafından yayınlanan 6 tane muhasebe eğitim standardını açıklamıştır.

Uluslararası muhasebe eğitim standartları kapsamında Uyar (2008) Akdeniz Üniversitesi muhasebe eğitim içeriğini incelediği çalışmasında, bilgi teknolojileri açısından verilen muhasebe eğitiminin yetersiz kaldığını tespit etmiştir. Erdoğan ve Dinç (2009) çalışmalarında Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun yayımlamış olduğu muhasebe standartlarının uygulanmasında muhasebe meslek mensuplarının ne ölçüde bilgi sahibi olduklarını bir anket çalışmasıyla ölçmüşler ve genel olarak muhasebe uygulayıcıların ilgili standartlar hakkında bilgi sahibi olduklarını tespit etmişlerdir. Muhasebe meslek mensubunun görüşlerini dikkate alan Crawford ve diğerleri (2011), çalışmalarında uluslararası muhasebe eğitim standartlarının uygulanması aşamasında pek çok sıkıntıların yaşandığını tespit etmiştir. Standartların tam anlaşılması için yapılan çalışmalardan biri olan Mcpeak ve diğerleri (2012), çalışmalarında Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu ve Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları'nı detaylı olarak açıklamışlardır. Ayrıca muhasebe alanında eğitim veren eğitimcilerin bu alanlarda daha çok kaynak üretmeleri gerektiği üzerinde durmuşlardır. Muhasebe alanında yayımlanan 110 makaleyi bir içerik analizi yaparak inceleyen Sugahara ve Wilson (2013) standardın nasıl değerlendirdiğini nitel ve nicel verilerin elde edildiği bir anket çalışmasıyla araştırmışlardır. Muhasebe alanında yapılan çalışmalarda uluslararası standartların daha fazla uygulanması gerektiğini, işlevlerinin fazla uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Can ve Demirci (2016) çalışmalarında Sakarya Üniversitesi'nde muhasebecilik mesleğinin profesyonel anlamda yapılabilmesine olanak sağlayan Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir belgesini veren 13 bölümü Uluslararası Muhasebe Standardı 2 (IES 2) çerçevesinde incelemişlerdir. Standarda en uygun eğitim verilen bölümün İşletme bölümü olduğu, Hukuk, Uluslararası ilişkiler, Kamu yönetimi gibi bölümlerde ise İşletme bölümüne yakın bir muhasebe eğitiminin verildiği belirlenmiştir. Yine standardın belirlediği şekilde muhasebe meslek mensubu yetiştirmek için bazı düzenlemelerden de bahsedilmiştir. Diğer taraftan Kara ve diğerleri (2016) çalışmalarında Uluslararası Muhasebe Standartlarının yayımlanmasıyla birlikte Türkiye'de muhasebe eğitim veren Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin TMS/TFRS eğitimin kalitesini ölçebilmek amacıyla bir anket çalışması yapmışlardır. Verilerden elde edilen sonuçlara göre, birinci ve ikinci öğretim farklılığı, iş/staj tecrübesi, bölüm tercihi ile muhasebe standartlarının anlaşılabilirliği arasında ilişki bulunamazken, ticaret meslek lisesi olma, meslek seçimi, muhasebeye olan ilgi düzeyi, cinsiyet, not ortalaması, TMS'nin zorunlu ders olması arasında anlamlı ilişki tespit etmişlerdir. Yine Ürdün Üniversitesi akademisyenleri ile mülakat yapan Frijat ve Shbeilat (2016) muhasebe eğitiminde, uluslararası muhasebe eğitim (IES) - 2 ile uyumlu çıktıkların teknik yeterliliğın gelişimindeki rolünü belirlemeye çalışarak muhasebe eğitim içeriğinin IES-2 de açıklanan gerekliliklere uymayan kriterlerin olduğunu belirleyerek uyumlaştırma konusunda öneriler sunmuşlardır. Uluslararası eğitim standartlarının Türkiye'de uygulanabilirliğini inceleyen Gökten ve Gökten (2016) çalışmalarında 5 adet standardın geçerli, IES 2 ve IES 6 standartlarının kısmen

geçerli olduğu ve IES 3 standardının ise geçerli olmadığını tespit etmişlerdir. Türkiye’de muhasebe eğitiminin uluslararası muhasebe standartlarına adaptasyonu sırasında karşılaşılabilecek sorunları Öztürk ve Fındık (2016) Trakya Üniversiteler Birliği bünyesinde bulunan üniversitelerin işletme bölümü son sınıf öğrencilerine uygulamış oldukları anket çalışması ile belirlemeye çalışmışlardır. Analiz sonucu öğrencilerin muhasebe değerlerinin profesyonellik, tekdüzelik ve şeffaflık eğilimleri açısından yoğun olduğunu tespit etmişlerdir. Akbaba (2018) etik kavramını, etik ve mesleki değerleri açıklayan IES 4 standardı kapsamında inceleyerek IFAC’a üye kuruluşların bu standardı uygulaması, mesleki etik ve mesleki değerler kavramlarının geliştirilmesi açısından bu kuruluşlara öncülük etmekte olduğunu belirtmiştir. Akademisyenler ve muhasebe meslek mensuplarının uluslararası muhasebe eğitim standardına olan bakış açılarını oluşturdukları üç araştırma sorusu ile inceleyen Tosunoğlu vd. (2018) muhasebe eğitimi ile ilgili Trabzon ilinde faaliyette bulunan meslek mensupları için becerinin, akademisyenler için ise bilginin önemli olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

4. IES STANDARTLARININ YORUMLANARAK UYGUNLUĞUNUN İNCELENMESİ

Kaliteli bir muhasebe süreci için muhasebe eğitim standartlarının muhasebe meslek mensupları tarafından etkili bir şekilde kullanılıp kullanılmaması önemlidir. Muhasebe meslek mensuplarının mesleki becerilerinin artırılması, etik ve sosyal sorumluluk ilkelerinin kazanılması ve tekdüze bir muhasebe eğitim sistemi benimsenmesi için uluslararası standartlara ülkemizde uyum sağlanmaya çalışılmaktadır. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Müşavirler Odalar Birliği (TÜRMOB) uluslararası muhasebe standartlarını uyum sürecinden geçirerek ulusal alanda kabul gören muhasebe standartlarına dönüştüren ilk çalışmaları yürütmüştür (Doğan ve Dinç, 2009, s.156). IFAC’a üye olan bir kuruluş olan TÜRMOB Uluslararası eğitim standartlarını düzenlemiştir (Can ve Demirci, 2016:336). Bu çerçevede de muhasebe eğitim standartları incelenecektir.

4.1. Muhasebe Eğitim Programına Giriş İçin Gereken Şartlar

Bu standart muhasebe eğitim standardının ilk kısmını oluşturmaktadır. Bu standartta IES 1’ in kişilerin muhasebe eğitimi alabilmeleri için gerekli şartlar ön plana çıkartılmıştır. Yani muhasebe mesleğine başlayabilmek için kişilerin gerekli şartları, eğitim düzeyleri ve meslekteki yeterlilik düzeylerini tespit etmek bu standardın temelini oluşturmaktadır. Buna göre muhasebe meslek mensuplarının yüksek okul mezunu olma şartı aranmaktadır. Muhasebe meslek mensup adayları eğitim seviyelerine göre, muhasebe alt yapıları olmak kaydı ile bir programa başlamaktadır. Bu kapsamda aslında bu standart, muhasebe meslek mensubu olacak kişilerin eş değer mesleki yeterliliğe sahip olması için benzer şekilde eğitim almalarına yöneliktir (IES 1, 2017). IES 1’in ülkemizdeki mevzuata ve uygulanmasına ilişkin değerlendirilme yapıldığında ise bir uyum süreci tespit edilmiştir. IES 1 standardı özetle, muhasebe mesleğine giriş gereklilikleri ve eğitim süreci ile ilgili bilgiler, bu bilgilerin açık ve net şekilde eğitimci ve adaylara sunulmasıdır.

Ülkemizde muhasebe meslek mensubu olabilmek için bir takım ön şartlar gerekmektedir.10/7/2008 tarihli 5786 nolu kanun ile Serbest muhasebecilik, Serbest muhasebeci mali müşavirlik ve Yeminli mali müşavirlik de değişiklik yapılan kanun ile en az lisans derecesine sahip olmak şartı getirilmiştir (Resmi Gazete, sayı no: 26948). Daha önce yürürlükte olan ön lisans eğitim programının kabul edildiği sistem 3568 sayılı kanundaki 5. Maddeye göre serbest muhasebeci olunabileceği ama serbest muhasebeci mali müşavir olunamayacağı kanunda belirtilmiştir. Bu çerçevede de değerlendirildiğine IES 1’in ülkemizde uygulandığı söylenebilmektedir.

4.2. Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriği

IES 2 Standartta meslek mensubu olmak için gerekli olan bilgi, eğitim ve yetenek düzeyleri belirlenmiş ve eğitim programlarının içeriği oluşturulmuştur. Kişilerin profesyonel muhasebe eğitimi alabilmeleri için gerekli olan ön şartlar belirlenmiştir. Muhasebe ve finans bilgileri, organizasyon ve işletme bilgileri ve bilişim teknolojileri olmak üzere üç ana temel üzerine oturtulan eğitim programı içeriğinden oluşmaktadır. Bu standart muhasebe eğitimi için kaliteli bir ders içeriği hazırlamak için ders gruplarını ve ders içeriklerini oluşturmaktadır (Can ve Demirci, 2016:323).

Muhasebe ve finans ders içerikleri; finansal muhasebe ve raporlama, yönetim muhasebesi ve denetim, vergi, iş ve ticaret hukuku, denetim ve güvence, finansal yönetim, muhasebe meslek etiği gibi

belirlenmiştir. Yönetim organizasyon ve işletme bilgileri ders içerikleri; ekonomi, kurumsal yönetim, sayısal yöntemler, örgütsel davranış, yönetim ve stratejik karar alma, pazarlama, uluslararası işletmecilik gibi konulardır. Son olarak da bilişim teknolojileri için ise bilgi teknolojileri, bilgi teknolojileri kontrol ve kullanıcı değişkenleri, yöneticinin rolü, bilgi sistemlerinin tasarımı gibi konulardır. Bu kapsamda düşünüldüğünde ülkemizde ağırlıklı olarak muhasebe ve finans ders içerikleri ile yönetim organizasyon ve işletme bilgileri ders içerikleri uyuşmakta bilgi teknolojilerinin ise kısmen uygunluğu görülmektedir. Son zamanlarda yapılan kongrelere, eğitim sempozyumlarına bakıldığında elektronik dönüşüm sürecinin uygulamaya girdiği ve bu uygulamaların artık yasalar ile desteklendiği görülmektedir. Ülkemizin IES 2 bilişim teknolojileri ders içerikleri ile daha fazla uyum sürecine girmeleri dahilinde uygulamada da daha rahat kullanılacağı düşünülmektedir.

4.3. Mesleki Beceriler

IES 3 kapsamındaki mesleki beceriler, zihinsel ve entelektüel beceriler, teknik ve işlevsel beceriler, kişisel beceriler gibi sahip olunması gereken becerilerdir. Standartta yer alan entelektüel beceri sorunları çözme ve karar alma; teknik ve işlevsel becerileri sayısal veriler ile olaylar arasında bağlantı kurabilme; kişisel beceri kendini geliştirme, yetiştirme, mesleki ahlaka sahip olma; iletişim becerisi okuma, anlama, kültürel donanım; örgütsel beceri liderlik, mesleki sonuca ulaşabilmeyi ifade etmektedir (IES 3, md 13). Bu kapsamda ülkemizde de eğitimde mesleki becerilerin göz önüne alındığı uygulamalar yapılması standardın işlevini daha uygun hale getirecektir.

4.4. Mesleki Değerler, Etik ve Davranışlar

Bu standart mesleki değerleri, etik değerleri ve muhasebe meslek mensuplarının mesleğe yönelik uygulamaları gereken davranışları belirtmektedir. Standart muhasebe meslek mensuplarının mesleki değerleri, etik ve davranışları tanımlamakta ve genel olarak ilişkili ve temel kabul edilen etik ilkeleri belirtmektedir (IES 4, 2017). Yani bu standardın amacı muhasebe meslek mensubu adayına meslek ile ilgili etik değerler kazandırmak, iş ahlakı oluşturmaktır. (IES 4, md:8, 2017).

Standart etiğin doğasını mesleki değer, etik ve davranış için öğrenme çıktıları oluşturmuş ve aşağıdaki gibi açıklamıştır;

Tablo 1. Mesleki Değer, Etik ve Davranış İçin Öğrenme Çıktıları

Yetkinlik Alanı	Öğrenme Çıktıları
Mesleki Şüphencilik ve Mesleki Yargı	- Finansal ve diğer verileri eleştirel bir şekilde sorgulama - Tüm gerçekler ve sonuçlara dayalı alternatifleri belirlemek ve değerlendirmek
Etik İlkeleri	- Etik kurallarının avantaj ve dezavantajlarını etiğin ilkelerine göre açıklayabilme - Etik sonuçlarını ve ne zaman uygulanacağını belirleme - Etik gerekliliklerini mesleki davranışlara uygulamak
Kamu yararına sunma	- Sosyal sorumluluk kavramını etik ilkeleri ile açıklama - İş etiği ve iyi yönetimi etik ilkeleri ile açıklama - Etik olmayan davranışların hukuksal ilişkisinin değerlendirilerek bireylere sonuçlarını sunma

Ülkeler arası kültürel farklılıklar gözönüne alınarak etiğin eğitim standartlarında olması gereken yerler belirlenmektedir. Muhasebe meslek mensupları için sosyal sorumluluk kavramı, güvenilirlik, nezaket ve saygı, sürekli iyileştirme, yasalar ve yönetmelikler eğitim programlarında etiğin, değerler ve davranışların kapsamını oluşturmaktadır (IES 4, 2017).

Dünyada yaşanan büyük şirketlerin finansal raporlamalarından kaynaklı büyük muhasebe krizlerinden sonra etik kavramı son derece önemli bir yer edinmiştir. Hem dünyada hem ülkemizde yasal düzenlemeler, eğitimlerde verilen etik düzenlemeleri ile ilgili bilgilendirmeler ve farkındalık yaratma üzerine birçok çalışmalar yapılmıştır. Ülkemizde Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve

Yeminli Müşavirler Odalar Birliği (TÜRMOB) tarafından “Profesyonel Muhasebeciler İçin Etik Kuralları El Kitabı” yayınlanmış ve ülkemizde de muhasebe eğitiminde etiğin önemi yer almıştır.

4.5. Uygulama Tecrübesi

Standartta göre; uygulama tecrübesi genel olarak eğitim düzeyi ve muhasebe meslek eğitiminden oluşmaktadır (IES5, md 3, 2017). Standartta göre adaylar mesleki yeterlilik sınavından önce belli bir süre staj eğitimi almalı ve tecrübe kazanmalıdır. IFAC düzenlenmesinde yeterlilik sınavı öncesi en az 3 yıl, adayın mezuniyet durumu en az lisans eğitimi muhasebe eğitiminden oluşmakta ise bu süre 12 aydan fazla olmamalı şeklinde belirlenmiştir (IES 5, md2).

Bu programlar için işverenler adaylara yazılı bir şekilde rehberlik sağlamak için deneyim programı sunmalı, rolleri ve sorumluluklarını belirtmeli; muhasebe meslek mensupları için uygun pratik deneyim sağlamak için eğitimin niteliğini ve kapsamını belirtmeli ve belli aralıklar ile bu programları gözden geçirmelidir (IES 5, md. 19).

Ülkemizde bu durum değerlendirildiğinde serbest muhasebeci mali müşavir olabilmek için 3568 ve 5786 sayılı kanunlar uyarınca üç yıl staj yapma şartı aranmakta, belli durumlarda bu staj süreleri kısaltmakta yada staj yapılmış gibi sayılmaktadır. Yapılan stajların içeriği anlamında değerlendirildiğinde tam olarak IES 5’in staj yapan adaya sağlaması gereken niteliksel özellikleri anlamında eksiklik olmasına rağmen genel unsurlar anlamında IES 5’in ülkemizde geçerli olduğu söylenebilmektedir.

4.6. Mesleki Yetenek ve Yeterliliğin Ölçülmesi

Standart, muhasebe meslek mensubu adayının yetenek ve yeterliliğinin resmiyete dayalı bir şekilde ölçülmesini belirtmektedir. Yani adayın standarta göre edinmesi gereken bilgileri değerlendirmektedir (IES 6, md:1-2, 2017). Bu eğitim sonucunda adayların (Özbirecikli, 2007:80).

- Yeterli şekilde teknik bilgiye sahip olmaları,
- Edindikleri bilgileri karmaşık ortamlarda da kullanabilmeleri,
- Alternatif çözüm yolları bulmaları,
- Analitik ve pratik uygulamalarda yetkin olmaları gerekmektedir.

Yine adayların özgeçmiş, eğitim düzeyleri ve deneyimlerinin farklılık gözetebileceğinden, koordine meslek kuruluşlarının kendi değerlendirme yöntemleri olabilecektir. Ülkemizde resmi olarak yapılan süreç adayların bir takım muhasebe derslerinden sınava girmeleri gerekmektedir. Toplam derslerden alınan ortalamaların en az 60 olması gerekmektedir. Pratik uygulamalar için yapılan bir değerlendirme sistemi olmamakla beraber adayın muhasebe meslek mensubu tarafından staj notu da not ortalamasının hesaplanmasına dahil edilmektedir. Adayın pratikliğini ölçen, meslekte yetkinliğini ve analitik düşünmesini ölçen bir uygulama olmasıyla bu standartta tam olarak uygulanmış olabilecektir (Gürdal ve Doğan, 2014:11).

4.7. Sürekli Mesleki Gelişim

Standart, muhasebe meslek mensuplarının meslek yetkinliğinin korunması, bilgi kullanıcılar olan müşteriler, işverenler ve diğer paydaşlar için kaliteli bir hizmet sunumu için ve güven faktörünün oluşabilmesi için sürekli bir şekilde mesleki gelişime sahip olmasını ifade etmektedir (IES 7, md 1, 2017). Yani standart sürekli bir şekilde meslek mensuplarının gelişimlerini ve sürekli öğrenme temel esasını ortaya koyacak şekilde yürütülmektedir.

Hayat boyu öğrenmenin meslek mensupları için kural haline geldiği bu standartta, gelişen teknolojik gelişmeleri takip ederek sürekli yeniliklerin gözlendiği gelişmelerin takip edilmesini gerektirmektedir. Ülkemizde bu durum değerlendirildiğinde, TÜRMOB ve akademisyenler tarafından düzenlenen eğitim programları, çalıştaylar, kongreler çerçevesinde muhasebedeki gelişmeler yakından takip edilmekte, meslek mensuplarının mesleki yetkinliğe tam olarak ulaşabilmesi için çaba sarfedilmektedir.

Yine TÜRMOB Sürekli Mesleki Geliştirme Eğitimi Yönetmeliği ile “Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin, yaşam boyu öğrenme sürecini benimsemelerini, uzmanlık alanları, üst unvanlar ve yeni iş alanları için hazırlanmalarını, uygulama, mevzuat ve yöntem

bilgilerinde yeterli ve yetkin olmalarını, müşterilerine ve diğer paydaşlara yüksek kaliteli hizmet sunmaları için mesleki yetkinliklerini artırmalarını ve geliştirmelerini sağlamak; sürekli mesleki gelişim fırsat ve kaynaklarına erişimlerini kolaylaştırmak; kamu çıkarının korunması ve kamu güveninin sağlanması için mesleki yeterliklerini geliştirmek ve korumak; mesleki standartlar ile etik kurallara uyumunu tesis ve teşvik etmek üzere gerçekleştirilecek katılımı zorunlu eğitim faaliyetlerini, bu faaliyetlerin gerçekleştirilme yöntemlerini, zorunlu eğitim faaliyetlerine katılmama halinde uygulanacak yaptırımlar” çerçevesinde, sürekli eğitimin kapsamı, esasları, programı, yürütülmesi, mali kaynakları belirtilmektedir. IES 7'nin geçerliliği Türkiye açısından kabul edilmektedir.

4.8. Profesyonel Denetçiler İçin Gerekli Yeterlilik Şartları

Standart, denetçiler için geçerli olan niteliklerin belirlenmesi, geliştirilmesi ve devamlılığı üzerinedir. Standartta maddeler halinde yer alan profesyonel denetim mesleği ile ilgili şartlar, muhasebe meslek gelişimlerinde denetçinin rolleri, denetçinin sahip olması gereken mesleki ve teknik bilgiler, iş tecrübeleri gibi konular yer almaktadır (IES 8, md 1, 2017).

Denetçilerin yeterliliği için ülkemizde uygulamada bir takım yazılı derslerden sınava girmesi gerekmektedir. Bu konuda Türkiye’de Kamu Gözetim Kurumu (KGK) gerekli düzenlemeleri yapmaktadır. Bu şartlar hem muhasebe meslek mensubu olup gereken minimum tecrübe süresinin tamamlanmasını, hem de denetim ile ilgili ihtiyaç duyulan eğitimin alınmasını ve sınavlarda başarılı olunmasını kapsamakta, dolayısıyla IES 8 açısından Türkiye’de geçerli sağlandığını söylemek mümkündür (Ökten ve Ökten, 2016:63).

5. SONUÇ

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) bünyesinde kurulan Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB), uluslararası muhasebe eğitim standartları yayınlamaya muhasebe eğitiminde ortak bir dil oluşturmayı hedeflemiştir. Muhasebe meslek mensuplarının eğitim programlarının çerçevesinin belirlenmesi yetkin bir şekilde eğitim programlarının oluşturulması, yine bu programların amaca uygun hazırlanması gibi nedenlerle uluslararası muhasebe eğitim standartları oluşturulmuştur. Toplam 8 tane olan bu eğitim standartlarının ilk dördü mesleki eğitim ve etik standartları, sonraki üçü eğitim sonrası standartları ve sonuncusu denetçi ile ilgili kısmı kapsamaktadır. Ülkemizde uygulanan muhasebe eğitim standartları incelendiğin de;

- IES 1; muhasebe meslek mensup adaylarının eğitim süreci ile ilgili olması gereken eğitim şartlarının açık ve net bir şekilde belirtildiği ve bunun duyurulduğu,

-IES 2; muhasebe meslek mensup adaylarının almaları gereken eğitim programlarının uluslararası muhasebe eğitim süreci ile uyumlu olduğu, günümüz şartlarında dijitalleşme ile uygulanması gereken bilişim teknolojilerinin eğitim programında yeteri kadar yer almadığı ama paneller, kongreler ve çalıştaylar ile bunun desteklenmeye çalışıldığı,

- IES 3; muhasebe meslek mensup adaylarının mesleki becerilerinin olması için staj kalitesinin belirlendiği standartta ülkemizde staj programlarının zorunlu olduğu ama staj kalitesi için gerekli olan net bir prosedürün olmadığı,

- IES4; muhasebe meslek mensup adaylarına yol gösteren TÜRMOB tarafından çıkartılan “Profesyonel Muhasebeciler İçin Etik Kuralları El Kitabı” olduğu ve bu konuya da önem verildiği,

- IES 5; muhasebe meslek mensup adaylarının staj süresinin ülkemizde de uyumlu olduğu,

- IES 6; muhasebe meslek mensup adaylarının teorik ve pratik bilgilerinin yeterliliklerinin belirlendiği standarda göre ülkemizde pratik bilgilerin herhangi bir puanlamaya tabi olmadığı,

- IES 7; muhasebe meslek mensup adayların, sürekli eğitim kapsamı, eğitim programının esasları, yürütülmesi, mali kaynakları belirtilmesi esasına göre uygulandığı,

- IES 8; denetçileri için gerekli olan şekil şartlarının uygulandığı tespit edilmiştir.

Bu çerçevede, ülkemizde uygulanan muhasebe eğitim standartları için özellikle staj eğitimi için olması gereken belli başlı kalite programlarının oluşturulması ve gelişen teknolojiye ayak uyduracak

şekilde yapılması gereken bilişim teknolojileri ders ve uygulamalarının olması gerekmektedir. Ayrıca bu konu ile ilgili eğitim programlarının artırılmasının, yine gelişen eğitim standart çalışmalarının yakından takip edilerek ülkemizde de kısa sürede uyum sürecinin sağlanmasının hem muhasebe meslek mensupları ve adayları için hem de mali raporlamalardan yararlanacak olan bilgi kullanıcılar için faydasının yadsınamaz olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Can, A.V., Demirci, D.Ş.(2016). Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standardı 2 Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriğine Uyum: Sakarya Üniversitesi Örneği, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICAFR 16 Özel Sayısı, 319-338.
- Crawford, L., Helliar, C., Monk, E., Veneziani, M., (2011). International Accounting Education Standards Board: Organizational Legitimacy Within The Field Of Professional Accountancy Education, Accounting Forum, 38, 67-89.
- Doğan, D., Dinç E., (2009). Türkiye Muhasebe Standartları Ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 43, 154-169.
- Erdoğan, M., Dinç, E., (2009). Türkiye Muhasebe Standartları Ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 43, 154-169.
- Gökten Okan, P., Gökten, S., (2016). Uluslararası Eğitim Standartlarına Genel Bakış: Geçerliliğinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(6), 49-66.
- Gürdal, K., Doğan, M. (2014). Muhasebe Stajyerlerinin Profili Üzerine Bir Araştırma, Muhasebe Ve Denetim Bakış Dergisi, 41, 1-16.
- Kara, S., Tuna, M., Hitay, K., (2016). Üniversitelerde Uluslararası Muhasebe Standartları Eğitimi Ve Balıkesir Üniversitesi'nde Bir Araştırma, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 8(1), 159-174.
- Mcpeak, D., Pincus, V.K., Sundem, G. L., (2012). The International Accounting Education Standards Board: Influencing Global Accounting Education, Issues In Accounting Education, 27(3), 743-750.
- Özbirecikli, M., (2007). Ana Hatlarıyla İfac Muhasebeci Eğitimi Standartları, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 33, 73-80.
- Öztürk, E., Fındık, H., (2016). Türkiye'deki Muhasebe Eğitiminin Uluslararası Muhasebe Standartları İle Uyumlaştırılması Sürecinde Karşılaşılan Adaptasyon Problemlerinin Muhasebe Alt Kültür Değerleri Çerçevesinde Tartışılması, Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 9(3), s.241-256.
- Saville, H., (2007). International Education Standards For Professional Accountants (Ies), Accounting Education, 16 (19), 107-113.
- Sugahara, S., Wilson, R., (2013). Discourse Surrounding The International Education Standards For Professional Accountants (IES): A Content Analysis Approach, Accounting Education , 22(3), 213-232.
- Uyar, S., (2008). Uluslararası Eğitim Standartları (Ies) Ve Akdeniz Üniversitesi'nde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi, 10(1), 79-107.
- Zaif, F., Ayanoğlu, Y., (2007). Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye'de Bir İnceleme, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 9(1), 115–136.
- <https://www.international-standards.org/>, International Federation Of Accountants (IFAC), erişim tarihi: 04.10.2019.
- [https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAESB-IES-4-\(Revised\)_0.pdf](https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAESB-IES-4-(Revised)_0.pdf), erişim tarihi: 12.10.2019.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/06/20180623-22.htm>, (2018). Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Sürekli Mesleki Geliştirme Eğitimi Yönetmeliği, Sayı 30457, erişim tarihi: 11.11.2019.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/07/20080726-2.htm>, (2008), Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Sürekli Mesleki Geliştirme Eğitimi Yönetmeliği 5786 nolu Kanun, Sayı 26948, , erişim tarihi: 11.11.2019.